

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku
a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční
a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Ing. Karel Hlaváček

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
TURECKO: OBCHODNÍ VZTAHY S EU, KYPR	3
SRBSKO: OBRAT V POSTOJI KE KOSOVU	4
KOSOVO: NOVÁ UZNÁNÍ NEZÁVISLOSTI	5
TURECKO: REFERENDUM, VZTAH EU A TURECKA	6
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	8
ROLE EP V SZBP: PROSTOR PRO NÁRODNÍ PARLAMENTY	8
PÁKISTÁN: POVODNĚ	9
SUMMIT EU-JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA	11
EVROPSKÁ RADA: STRATEGICKÁ PARTNERSTVÍ EU	12
JIŽNÍ KOREA: DOHODA O VOLNÉM OBCHODU	13
EVROPSKÁ SLUŽBA PRO VNĚJŠÍ ČINNOST: SOUČASNÝ STAV	14
DOKUMENTY SZBP EU	15

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

TURECKO: OBCHODNÍ VZTAHY S EU, KYPR

Pozadí

Vztahy mezi EU a Tureckem mají významnou hospodářskou dimenzi. Již v roce 1996 byla mezi EU a Tureckem vytvořena celní unie; její fungování se aktuálně stalo předmětem kritiky **Evropského parlamentu** (EP).

Obchodní rozměr má i **spor mezi Tureckem a Kyprem**. Turecko je zde Evropskou unií dlouhodobě vyzýváno k implementaci Ankarského protokolu, konkrétně k otevření tureckých přístavů kyperskému zboží. Současně je ale mezinárodně (a tedy i ze strany EU) izolována turecká část Kypru; Turecko situaci interpretuje jako nespravedlivou, Kypr rovněž.¹

EU se ve sporu Turecko-Kypr angažuje mimo jiné podporou hospodářského rozvoje tamní turecké komunity, jejímž smyslem je konečné sjednocení Kypru „nebo monitoringem tzv. zelené linie, hraniční čáry mezi územím kontrolovaným Kyperskou republikou a tureckou částí ostrova. K těmto svým aktivitám zveřejnila **Komise** v druhé polovině září 2010 zprávy.

Aktuálně

EP přijal dne 21. září 2010 usnesení² o obchodních a hospodářských vztazích s Tureckem. Podle EP je tento vztah jeden z nejrozvinutějších a nejužších obchodních vztahů EU. EP nicméně kritizuje Turecko za přetrvávající obchodní bariéry, spočívající v administrativní zátěži a celních i necelních překážkách. Podle eurokomisaře pro obchod Karla De Guchta EU skutečně celní unii plně implementovala, zatímco Turecko tak dosud neučinilo.³ Europoslanci také znovu vyzvali Turecko k plné implementaci Ankarského protokolu a připomněli, že „opačný postup může vážně poškodit proces vyjednávání“ (tj. přístupových rozhovorů).⁴

Co se týká aktivit EU v oblasti turecko-kyperského konfliktu, ze zpráv⁵ **Komise** vyplývá, že od roku 2006 poskytla EU pro rozvoj turecké části Kypru podporu ve výši

¹ Viz Přehled SZBP 1.-16. prosinec 2009. Spor mezi Tureckem a Kyprem je jednak překážkou tureckých přístupových rozhovorů (Kypr jako členský stát EU využívá své možnosti k jejich blokování) i vztahů EU a NATO (Turecko jako členský stát NATO blokuje vstup Kypru do NATO i kyperskou účast na jednáních EU-NATO, čímž trpí celá spolupráce EU-NATO). Viz článek Daniela Keohana z Centre for European Reform, [ZDE](#).

² Usnesení EP k dispozici [ZDE](#).

³ Viz Europolitics 4048, 23. 9. 2010.

⁴ Není pravděpodobné, že by Turecko přistoupilo na jednostrannou implementaci Ankarského protokolu. Navrhovány jsou proto i jiné způsoby, jak zajistit jeho implementaci. Např. Think Tank Centre for European Reform (CER) navrhuje současný vstřícný krok ze strany EU: uvolnění obchodní izolace turecké části Kypru. Analýza CER k dispozici [ZDE](#).

⁵ Zprávy Komise k dispozici [ZDE](#).

259 milionů eur. Hlavním problémem, který byl při poskytování podpory zaznamenán, je nízká absorpční kapacita turecké komunity, ale i časové prostoje ze strany EU, které snižují důvěryhodnost pomoci. Situace kolem „zelené linie“ je podle Komise uspokojivá, zejména vzhledem k tomu, že se o polovinu snížil odhadovaný počet nelegálních imigrantů ze třetích zemí, kteří ji překračují a vstupují na území Kyperské republiky.

SRBSKO: OBRÁT V POSTOJI KE KOSOVU

Pozadí

Po zveřejnění **poradního posudku⁶ Mezinárodního soudního dvora (ICJ)**, podle kterého vyhlášení nezávislosti Kosovem nebylo v rozporu s mezinárodním právem, se centrálním bodem v politice EU vůči západnímu Balkánu stal vztah Srbska a Kosova. EU vyvíjí tlak na zahájení rozhovorů mezi Bělehradem a Prištinou; nedostatek praktické spolupráce mezi nimi je vnímán jako naléhavý problém. V tomto smyslu bylo především třeba přesvědčit Srbsko k pragmatickému přístupu ke Kosovu, protože Srbsko odmítalo s Kosovem vyjednávat na jiné téma než o statusu Kosova.

Aktuálně

Dne 9. září 2010 Valné shromáždění OSN projednávalo **návrh rezoluce o poradním posudku ICJ**. Návrh rezoluce byl podán 27 státy EU a Srbskem; jeho výsledná podoba byla silně ovlivněna diplomatickým tlakem EU⁷. Zatímco ve svém původním návrhu chtělo Srbsko prohlásit posudek ICJ a jednostranné vyhlášení nezávislosti za nepřijatelné, společný návrh členských států EU a Srbska obsahuje radikálně odlišné znění. V tomto znění Valné shromáždění posudek ICJ „bere na vědomí“ a „vítá“ připravenost EU ke zprostředkování dialogu mezi Srbskem a Kosovem. Návrh rezoluce byl v OSN jednomyslně schválen.⁸

Na přijetí nové verze návrhu rezoluce Valného shromáždění OSN i na následné odsouhlasení rezoluce reagovala ve svých prohlášeních⁹ **vysoká představitelka Catherine Ashtonová**, která obě skutečnosti „vřele vítá“ a konstatuje, že rozhovory mezi Srbskem a Kosovem nyní mohou začít.

⁶ Poradní posudek byl zveřejněn dne 22. července 2010. Pro jeho obsah viz Přehled SZBP červenec 2010.

⁷ Návrh rezoluce byl dohodnut členskými státy EU v Bruselu; srbským prezidentem Tadičem byl přijat po jednání s vysokou představitelkou Catherinou Ashtonovou. Silný diplomatický tlak vyvinulo např. Německo, které Srbskou vstřícnost v záležitosti Kosova otevřeně označilo za podmínku přiblížování Srbska k EU. Viz Přehled SZBP srpen 2010.

⁸ Existovaly obavy ze srbské dezinterpretace návrhu rezoluce (např. jeho žádost o obnovení jednání o statusu Kosova), ty se nicméně nenaplnily. Nepříjemnou událostí v rámci jednání Valného shromáždění OSN se tak stal pouze srbský protest proti přítomnosti kosovské delegace, založený na tom, že Kosovo není členem OSN. Viz TIC 1879/2010-NYSM, 10. 9. 2010.

⁹ Prohlášení Catheriny Ashtonové k přijetí nové verze návrhu rezoluce k dispozici [ZDE](#), prohlášení ke schválení rezoluce ve Valném shromáždění OSN k dispozici [ZDE](#).

Důsledky přijetí rezoluce spočívají především v tom, že odpadají jednání o statusu Kosova (rezoluce tematicky specifikuje budoucí dialog mezi Kosovem a Srbskem jako směřující k podpoře spolupráce, pokroku na cestě k EU a zlepšování kvality života obyvatelstva) a přenáší problematiku Kosova z půdy OSN na půdu EU.

Předpokládaný vývoj

Srbské ustoupení tlaku EU je interpretováno jako **mezník v dosavadním vývoji**. Hovoří se např. o „obratu o 180 stupňů“ v srbské politice vůči Kosovu či o „průlom“.¹⁰ Podle hodnocení EuroPolitics by po vstřícném kroku Srbska mohl přijít vstřícný krok EU. Srbsko v prosinci 2009 podalo přihlášku do EU, která ale dosud nebyla postoupena Komisi k posouzení.¹¹ Rada by o srbské přihlášce do EU mohla jednat už na svém říjnovém zasedání.

KOSOVO: NOVÁ UZNÁNÍ NEZÁVISLOSTI

Pozadí

Jedním z předpokládaných důsledků zveřejnění poradního posudku ICJ o Kosovu měla být nová uznání nezávislosti Kosova. Případná nová vlna uznání by mohla Kosovu pomoci ke členství v mezinárodních organizacích, zejména v OSN.¹²

Struktura uznání kosovské nezávislosti vypadá následovně: Kosovo má nízkou podporu v rozvojovém světě obecně; naopak v západním světě Kosovo dosáhlo silné podpory: je uznáno 22 z 27 členů EU (proti se staví Kypr, Rumunsko, Řecko, Slovensko a Španělsko), 24 z 28 členů NATO (proti se staví Rumunsko, Řecko, Slovensko a Španělsko) a třemi z pěti stálých členů Rady bezpečnosti OSN (proti se staví Čína a Rusko). Význam nízké podpory rozvojového světa by se ale neměl přeceňovat, protože v mnohých případech se jedná spíše o liknavost než o odpor; Černá Hora, která vyhlásila nezávislost v roce 2006 (a jejíž nezávislost nikdo nezpochybňuje) dosud nebyla uznána zhruba 70 státy.¹³

Aktuálně

K vlně nových uznání dosud nedošlo, dne 3. září 2010 však bylo Kosovo uznáno Hondurasem.¹⁴ Celkově Kosovo k 15. září 2010 uznává 70 států. Proces uznání nezávislosti Kosova v současné době probíhá v Kataru; Kosovo očekává oficiální oznámení.¹⁵ Údajně se v krátké době očekává uznání Kosova také ze strany Kuvajtu,

¹⁰ Viz EuroPolitics 4039, 10. 9. 2010, resp. Euobserver.com, 9. 9. 2010, [ZDE](#).

¹¹ Hlavním důvodem pro blokování srbské přihlášky do EU je nizozemský důraz na uspokojivou spolupráci Srbska s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY), zejména na vydání Ratka Mladiče soudu. Pro více informací o srbském přístupovém procesu i v této souvislosti viz Přehled SZBP červen 2010 a Přehled SZBP prosinec 2009.

¹² Aby se Kosovo mohlo stát plnoprávným členem OSN, potřebuje souhlas nadpoloviční většiny států OSN a doporučení RB OSN. Potřebuje tedy uznání 27 dalšími státy (k současným 70) a Rusko s Čínou (které se staví proti) na svojí straně.

¹³ Viz [waz.EUobserver.com](#), 8. 9. 2010, [ZDE](#).

¹⁴ Viz webová stránka kosovského ministerstva zahraničí, 3. 9. 2010, [ZDE](#).

¹⁵ Viz [Kosovothanksyou.com](#), 15. 9. 2010, [ZDE](#).

Ománu a Jemenu.¹⁶ Po schválení rezoluce OSN vyvíjí Kosovo velké úsilí, aby dalších uznání dosáhlo. K 13. září 2010 již zaslalo žádost o uznání 122 státům OSN, tedy všem jeho členům, kteří jeho nezávislost dosud neuznávají.¹⁷

TURECKO: REFERENDUM, VZTAH EU A TURECKA

Pozadí

Turecký přístupový proces čelí dlouhodobé stagnaci.¹⁸ Vyhlídku na možnou změnu s sebou neslo referendum o změnách v turecké ústavě, které se konalo dne 12. září 2010. EU preferovala přijetí změn, které směřují mimo jiné k omezení vlivu armády v politickém procesu. V referendu se nakonec pro změny v ústavě vyslovilo zhruba 58 % voličů, proti 42 %.¹⁹

Turecké referendum v EU oživilo debatu o povaze vztahů mezi Tureckem a EU. Široce diskutovaným tématem je postupný příklon Turecka k muslimským zemím, resp. posilování pozice Turecka a jeho sebevědomější a šířeji pojatá zahraniční politika.²⁰ EU je proto tlačena k postupnému přehodnocování přístupu k Ankaře.

Nový charakter turecké zahraniční politiky a doporučení pro EU

Dne 8. září 2010 zveřejnil svoji analýzu nové povahy turecké zahraniční politiky think tank **International Crisis Group** (ICG).²¹ Podle ICG jsou soudy o „Turecku obracejícím se k východu“ či „vstupujícím do bloku islámských zemí“ zjednodušujícími klišé.²² Zvýšená aktivita v muslimských zemích je spíše motivována obchodními zájmy, hlasování proti sankcím vůči Íránu přišlo ve snaze připravit vlastní silnou pozici pro vyjednávání s Íránem²³. Hlavní turecké vazby zůstávají obráceny k západním zemím; v regionu s nimi Turecko sdílí stejné zájmy: nešíření jaderných zbraní, vyřešení konfliktu mezi Palestinci a Izraelem, boj proti islamistickému terorismu. EU a USA si však musí uvědomit rostoucí tureckou sílu a respektovat ji. EU (jmenovitě Německo a Francie) by se měla soustředit na to, aby evropská perspektiva Turecka byla důvěryhodná; tak bude možno docílit efektivní spolupráce.

¹⁶ NewKosovaReport.com, 2. 9. 2010, [ZDE](#).

¹⁷ Viz webové stránky kosovského ministerstva zahraničí, 13. 9. 2010, [ZDE](#).

¹⁸ Během českého, švédského a španělského předsednictví byla otevřena pokaždé pouze jedna kapitola *acquis*.

¹⁹ Viz *Europolitics* 4041, 14. 9. 2010.

²⁰ Viz také Přehled SZBP 1.-16. červenec 2010.

²¹ Analýza International Crisis Group k dispozici [ZDE](#).

²² Diskuse na toto téma následovaly poté, co Turecko hlasovalo proti sankční rezoluci RB OSN č. 1929 vůči Íránu. Kromě toho se značně zkomplikovaly tradičně blízké vztahy s Izraelem po izraelském útoku na tureckou humanitární flotilu. Turecko se dále pokouší dosáhnout liberalizace obchodu s některými muslimskými státy.

²³ Turecko (a Brazílie) uzavřely v polovině května 2010 s Íránem dohodu o výměně 1 200 kg nízko obohaceného uranu (LEU) za palivové články pro „výzkumný“ reaktor v Teheránu (TRR).

Otevření evropské perspektivy Turecku zdůraznilo ve své analýze také výzkumné centrum **Centre for European Reform** (CER).²⁴ Podle této analýzy hrozí upadnutí do bludného kruhu váhavosti EU a turecké deziluze. Ze strany EU je třeba oživit přístupové rozhovory, a to učiněním vstřícného kroku v kyperském konfliktu. Turecko je zde Evropskou unií dlouhodobě vyzýváno k implementaci Ankarského protokolu, konkrétně otevření tureckých přístavů kyperskému zboží. Současně je ale mezinárodně (a tedy i ze strany EU) izolována turecká část Kypru; Turecko situaci interpretuje jako nespravedlivou.²⁵ CER navrhuje oboustranné uvolnění obchodních možností, což by mohlo dále vést k odblokování některých kapitol *acquis communautaire*.

Aktuálně: debata v EU

Eurokomisař pro rozšíření Štefan Füle ve svém prohlášení²⁶ výsledek referenda přivítal kladně s tím, že se jedná o projev „stálého závazku tureckých občanů k reformám“. Současně ovšem zdůraznil, že jde také o patřičnou implementaci změn (přijetí odpovídajících zákonů) a o další reformy. Zejména vyzval ke změně ústavy v oblasti lidských práv tak, aby byla garantována svoboda náboženského vyznání nebo svoboda projevu. Naznačil tak, že Komisi pozitivní výsledek referenda nestačí, nýbrž že žádá pokračování reformem.

Vztah Turecka a EU se stal tématem posledního **zasedání Rady** pro zahraniční věci (10. a 11. září 2010). EU se snaží vyřešit dilema, zda se má pokusit o urychlení přístupového procesu, nebo zda je vhodnější posílit spolupráci s Tureckem mimo rámec přístupových rozhovorů. Francie a Německo²⁷, jež oponují vstupu Turecka do EU, a tedy i urychlení přístupového procesu s Tureckem, svůj postoj nezměnily a prosazují posílení spolupráce mimo rámec přístupových rozhovorů. Postoje Francie a Německa jsou často kladeny do souvislosti s velikostí a významem Turecka, o němž finský ministr zahraničí Alexandr Stubb prohlašuje, že již v současnosti má ve světě větší vliv než jakýkoli stát EU sám o sobě. Pokud by totiž Turecko do EU vstoupilo, radikálně by se změnila dosavadní rovnováha sil v EU.²⁸

Např. Velká Británie nebo Finsko ale zastávají opačný názor a přišli i s návrhem, že Turecko by mělo dostat místo u jednacího stolu EU, pokud jsou projednávány záležitosti společného zájmu.^{29 30}

²⁴ Analýza CER k dispozici [ZDE](#). CER je nezisková organizace s proevropským zaměřením, snaží se svými návrhy zdokonalit fungování EU. CER je financován zejména západními firmami (např. Accenture, Deutsche Bank, JP Morgan).

²⁵ Viz Přehled SZBP 1.-16. prosinec 2009.

²⁶ Prohlášení Štefana Füleho k dispozici [ZDE](#).

²⁷ V Německu dochází k posunu rétoriky vůči Turecku. Vláda sice nechce urychlovat přístupové rozhovory, ale Guido Westerwelle, ministr zahraničí, veřejně prohlašuje, že členství Turecka v EU je v dlouhodobém výhledu možné. Viz FAZ.net, 28. 7. 2010, [ZDE](#).

²⁸ Viz např. komentář Frankfurter Allgemeine, FAZ.net, 4. 4. 2010, [ZDE](#).

²⁹ Viz Europolitics 4041, 14. 9. 2010, resp. EUobserver.com, 13. 9. 2010, [ZDE](#).

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

ROLE EP V SZBP: PROSTOR PRO NÁRODNÍ PARLAMENTY

Popis problematiky

Dne 28. září 2010 se v Bruselu konalo meziparlamentní setkání výborů na téma Výzvy pro SZBP po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost. Zasedání se účastnil např. generální tajemník NATO Anders Fogh Rasmussen, jménem vysoké představitelky Catherine Ashtonové vystoupil belgický ministr zahraničí Pieter De Crem (Belgie předseda Radě EU).³¹ Projednávaným tématem byla mimo jiné i role Evropského parlamentu (EP) v oblasti SZBP.

Stanovisko EP ke koncepci SZBP se projednávalo v plénu EP v březnu 2010. V usnesení³² ze dne 10. března 2010 EP mimo jiné prosazuje posílení vlastní role v této oblasti. Europoslanci žádají systematické konzultace při spouštění nových misí SBOP, pravomoci v oblasti jmenování zvláštních představitelů nebo významných funkcionářů v nově vytvářené Evropské službě pro vnější činnost (EEAS) a přístup k tajným informacím.³³

Role EP v SZBP

Roli EP v SZBP rozebírá podkladový dokument vypracovaný pro EP Generálním ředitelstvím pro vnější vztahy EU.³⁴ EP má podle Smluv dvě základní funkce: výkon politické kontroly a rozhodování o rozpočtu. **Výkon politické kontroly** neposkytuje EP prostor při účasti na tvorbě SZBP. Lisabonská smlouva v tomto smyslu vymezuje informační a konzultační povinnost vysokého představitele (v současnosti Catherine Ashtonová) vůči EP.

EP nicméně disponuje rozhodovací **pravomocí v oblasti rozpočtu**. V tomto smyslu stanoví článek 41 Smlouvy o EU (SEU), že náklady na provádění operací v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP), pokud nemají vojenské důsledky, spadají pod rozpočet EU. EP tedy může vyvíjet tlak prostřednictvím své rozpočtové pravomoci.

³⁰ Svůj postoj ke vztahu EU a Turecka rozebírají ministři zahraničí těchto států v deníku Financial Times. Přistoupení Turecka k EU podle nich není hrozbou, nýbrž příležitostí. Viz FT.com, 8. 9. 2010, [ZDE](#) (obsah přístupný až po registraci).

³¹ Program zasedání k dispozici [ZDE](#).

³² Usnesení EP k dispozici [ZDE](#).

³³ Více informací o usnesení k dispozici v Přehledu SZBP 1.-15. březen 2010

³⁴ Dokument k dispozici [ZDE](#).

Role EP může být posílena **spoluprací s národními parlamenty**. V EU se debatuje o tzv. dvojitém demokratickém deficitu: EP má vzhled do činností a rozhodovacích mechanismů v rámci SZBP, nemá ale dostatečné pravomoci pro provádění efektivní kontroly. Národní parlamenty mají větší pravomoci, chybí jim ale vzhled do problematiky. Řešením by mohlo být posílení spolupráce EP a národních parlamentů. Základ pro takové snahy poskytuje samotná Lisabonská smlouva v protokolu č. 1 o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské Unii³⁵ (zejména článek 9 a 10), podle nichž „Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty společně vymezí organizaci a podporu účinné a pravidelné meziparlamentní spolupráce v Evropské unii. Konference parlamentních výborů pro evropské záležitosti ... může rovněž pořádat meziparlamentní přednášky na zvláštní témata, zejména jednat o otázkách společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně společné bezpečnostní a obranné politiky.“

PÁKISTÁN: POVODNĚ

Popis problematiky

Pákistán se dostal do středu pozornosti v druhé polovině letošního roku v souvislosti s bezprecedentně rozsáhlými záplavami a následnou humanitární krizí. EU se prostřednictvím Komise i členských států angažovala jako poskytovatel humanitární pomoci, současně se v Radě začalo uvažovat o poskytnutí dlouhodobé pomoci v podobě začlenění Pákistánu do Systému všeobecných celních preferencí (GSP)^{36, 37}

Současná situace v Pákistánu a doporučení pro EU

Dne 16. září 2010 zveřejnil svoji analýzu situace think tank **International Crisis Group** (ICG).³⁸ Povodně a jejich následky podle ICG zasáhly zhruba 20 milionů lidí obývajících pětinu rozlohy země. Pákistán se přitom na severovýchodě země, jenž byl povodněmi rovněž zasažen, dlouhodobě potýká s ozbrojeným odbojem ze strany islamistických hnutí (např. Tálibán, Al-Kájda). Tento odboj měl už před vypuknutím záplav za následek vysídlení statisíců obyvatel, jejich odcizení od centrální vlády a příklon k extrémním proudům.³⁹

³⁵ Protokol k dispozici [ZDE](#).

³⁶ Systémy celních preferencí jsou obchodně politická opatření, v jejichž rámci poskytují rozvinuté země či jejich uskupení rozvojovým zemím a územím jednostranně zvýhodněný přístup na vlastní trhy. Viz informace Ministerstva průmyslu a obchodu, [ZDE](#).

³⁷ Pro podrobnější informace o reakci EU na pákistánské záplavy viz Přehled SZBP srpen 2010.

³⁸ ICG je nezisková nevládní organizace, jež jako svůj cíl formuluje prevenci konfliktů. Financována je především vládami západních států (např. Austrálie, Belgie, Nizozemsko, Finsko). Analýza ICG k dispozici [ZDE](#).

³⁹ Šíření extremismu v této oblasti je podle ICG důsledkem pochybených vládních politik; postižená oblast má zvláštní ústavní status, který region izoluje od zbytku země, a nedostatečnou veřejnou správu, která podvazuje rozvoj. Neexistuje zde vymahatelnost práva, což znemožňuje legální podnikání, kvete naopak obchod s drogami a zbraněmi. Pro dosažení stability by podle ICG bylo třeba provést rozsáhlé ústavní, právní a ekonomické reformy. Viz analýza ICG 21. 10. 2009, [ZDE](#).

Reakce pákistánských orgánů⁴⁰ na povodně je pomalá a neefektivní, což je způsobeno jednak špatnou vybaveností a nedostatečnými zdroji, jednak absencí koordinace aktivit mezi vojenskými a civilními orgány. Zahraniční pomoc do země sice proniká, podle ICG je ale tempo jejího poskytování příliš pomalé. To platí zejména pro severovýchodní část země, kde je poskytování pomoci určováno vojenskými prioritami, aniž by proti tomu mezinárodní společenství protestovalo. ICG např. uvádí, že v důsledku snahy kvantitativně doložit údajnou úspěšnost protitalibánských operací jsou vysídlení civilisté často nuceni vrátit se do míst svého bydliště bez ohledu na přetrvávající nebezpečí. Podle ICG tak hrozí další destabilizace a extremizace v regionu. Mezinárodní společenství by podle ICG mělo tlačit na to, aby pomoc nebyla přidělována na základě vojenských priorit, nýbrž na základě nestranného posouzení lokálních potřeb; okamžitá pomoc by měla být nasměrována do severozápadní oblasti země.

Podrobnější doporučení pro politiky EU vypracoval ve své analýze **Institute for Security Studies** (EUISS).⁴¹ EU by podle EUISS měla:

- zajistit dodržování humanitárního principu nediskriminace (vláda Pákistánu odmítá poskytovat humanitární pomoc domnělým teroristům);
- směřovat rozvojovou pomoc v první řadě k vytváření mechanismů reakce na přírodní katastrofy, vytvořit mechanismy ke kontrole projevů rozvojové pomoci v životě obyvatel;
- podmínit usnadnění pákistánského přístupu k trhu EU pákistánskými socioekonomickými reformami, jinak se případné kladné důsledky nepromítnou do života obyvatel;
- usilovat o propojení politiky vůči Pákistánu do širšího regionálního rámce tak, aby se předešlo přelévání konfliktů mezi Pákistánem, Afghánistánem a Indií.

Jednání v institucích EU

Situace v Pákistánu se dostala na program zasedání **Evropské rady** dne 16. září 2010. Evropská rada pověřila Radu, aby urychleně přijala další opatření vůči Pákistánu. Ta mají zahrnovat další okamžitou humanitární pomoc, projekty střednědobě a dlouhodobě orientované rozvojové spolupráce a uvolnění obchodních bariér pomocí „časově omezených snížení cel na klíčové dovozy z Pákistánu“ a začleněním do systému GSP+. Dočasné snížení cel by mělo být implementováno co nejrychleji, participace Pákistánu na GSP+ by měla začít v roce 2014 a je podmíněna demokratickými reformami.⁴²

Závěry Evropské rady jsou výsledkem vnitřní diskuse, při níž **Francie, Itálie, Polsko a Portugalsko** vyjadřovaly obavy z dopadů na jejich textilní průmysl. Význam

⁴⁰ Stav pákistánské správy jako celku je značně kritizován. Osmiletá vojenská vláda generála Parvíze Mušarafa zemi zanechala neefektivní a zkorumpovanou státní správu. Viz analýzu ICG z 16. 2. 2010, [ZDE](#).

⁴¹ Analýza EUISS k dispozici [ZDE](#). EUISS je výzkumná agentura EU fungující v rámci SZBP.

⁴² Viz závěry Evropské rady ze dne 16. 9. 2010 k dispozici [ZDE](#).

formulace „časově omezené snížení cel na klíčové dovozy z Pákistánu“ bude předmětem další diskuse. Výsledky zasedání Evropské rady byly kladně hodnoceny nevládními organizacemi (což není časté). Např. organizace **Oxfam International**, která prvotní reakci EU na povodně kritizovala s tím, že si Unie „může dovolit být podstatně štedřejší“, tentokrát EU pochválila za to, že „vystoupila z davu a ukázala kladnou politickou vůli“⁴³. V čele snah o štědrý přístup k Pákistánu je Velká Británie, jež k němu má jako bývalá koloniální velmoc historické vazby.

O pomoci, která byla Pákistánu dosud poskytnuta, referovala **vysoká představitelka** Catherine Ashtonová dne 19. září 2010 na zasedání na vysoké úrovni k pákistánským povodním v New Yorku. Celkem podle ní EU (tj. z prostředků Komise a členských států) dosud poskytla zhruba 240 milionů eur.⁴⁴

Předpokládaný vývoj

Komise v současné době pracuje na návrhu snížení cel vůči Pákistánu; předložit by ho měla v průběhu října. Dne 15. října 2010 se bude v Bruselu konat schůzka na ministerské úrovni (za účasti pákistánského ministra zahraničí), která se bude zabývat přípravou na Pákistánské rozvojové fórum. To je naplánováno na listopad 2010, hostitelským městem bude Islámábád.

SUMMIT EU-JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

Popis problematiky

Jihoafrická republika má v jižní části subsaharské oblasti postavení regionální mocnosti, je největší africkou ekonomikou a jediným africkým členem G20, nicméně hlavní linie vztahů k EU vede přes **evropskou rozvojovou spolupráci**:

- Evropská komise chce v období 2007-2013 poskytnout této zemi téměř miliardu eur na projekty rozvojové spolupráce. Pro srovnání: Indii chce Komise za stejné období poskytnout 470 milionů eur, Brazílii pak pouze 61 milionů eur. Pro léta 2009 a 2010 je aktuální především **podpora základního vzdělávání**.⁴⁵
- od roku 2007 probíhá **vyjednávání obchodní smlouvy** (Economic Partnership Agreement, EPA)⁴⁶ mezi EU a Jihoafrickým rozvojovým společenstvím (South African Development Community, SADC)⁴⁷, jeho dokončení by mělo proběhnout ještě v roce 2010; smlouva má směřovat k podpoře rozvoje regionu;

V roce 2007 byly vztahy s Jihoafrickou republikou povýšeny na **strategické partnerství**, které posílilo a institucionalizovalo vzájemné kontakty – konají se

⁴³ Viz Euobserver.com, 16. 9. 2010, [ZDE](#). Oxfam International je skupina nevládních organizací, která se zaměřuje na boj proti chudobě formou humanitární pomoci, rozvojové spolupráce, organizováním kampaní a prováděním výzkumů. Poslední zpráva o skládání účtů (accountability report) uvádí, že organizace splňuje kritéria nezávislosti s ohledem na financování.

⁴⁴ Projev vysoké představitelky k dispozici [ZDE](#).

⁴⁵ Viz tisková zpráva Komise, k dispozici [ZDE](#).

⁴⁶ Více informací o EPA k dispozici [ZDE](#).

⁴⁷ Členy SADC je Jihoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Mosambik, Namibie a Svazijsko.

pravidelná ministerská setkání i summitu.⁴⁸ Dne 28. září 2010 byl v Bruselu uspořádán třetí summit EU-Jihoafrická republika.

Výstupy summitu

EU si je vědoma určité **jednosměrnosti vzájemných vztahů** ve smyslu poskytování prostředků na rozvojovou spolupráci ze strany EU; stálý předseda Evropské rady **Herman van Rompuy** na summitu zdůraznil, že vztahy musí být obousměrné; i partneři EU v nich mají svoje povinnosti. V tomto směru Rompuy vyzval k větší angažovanosti v otázce Súdánu, boji proti beztrestnosti (týká se snahy EU o vydání súdánského prezidenta Omara al-Bašira Mezinárodnímu trestnímu soudu) a implementaci opatření přijatých v rámci fóra G20, a zdůraznil, že očekává aktivní roli Jihoafrické republiky při přípravě summitu EU-Afrika, který se má konat v listopadu 2010. EU se rovněž snaží získat podporu Jihoafrické republiky v oblasti boje proti **změnám klimatu**.⁴⁹

Komentáře účastníků summitu k průběhu vyjednávání o **obchodní smlouvě EPA** byly spíše zdrženlivé; završení vyjednávání do konce tohoto roku je spíše nepravděpodobné. V oblasti **podpory vzdělání** byla podepsána dohoda o poskytnutí podpory EU v hodnotě 122 milionů eur. Jihoafrická republika se dlouhodobě snaží o **usnadnění cestování** do EU pro své občany a o zmírnění, resp. zrušení **sankcí EU vůči Zimbabwe**. V těchto otázkách však EU Jihoafrické republice vstříc nevyšla.⁵⁰

EVROPSKÁ RADA: STRATEGICKÁ PARTNERSTVÍ EU

Popis problematiky

Ještě před summitem s Jihoafrickou republikou, jedním ze „strategických partnerů“ EU, se oživila debata na téma, co to vlastně „strategické partnerství“ je. Koncept bývá kritizován za svoji vágnost a neurčitost. Vyjádření evropských diplomatů jdou jednoznačně v tomto směru: „Nikdo ho nedokáže definovat.“⁵¹ V praxi se strategické partnerství projevuje jako snaha o posílení vzájemných vztahů skrze organizaci summitů, ministerských setkání a setkání na expertní úrovni.

⁴⁸ Informace o vztazích EU-Jihoafrická republika [ZDE](#).

⁴⁹ Viz projev Hermana van Rompuye k tisku, 28. 9. 2010, [ZDE](#). Diplomatická Rompuyova výzva byla dne 25. září 2010 daleko radikálněji vyjádřena vlivným americkým politologem Fareedem Zakariou. Ten ve svém komentáři pro Newsweek tvrdě zkritizoval roli Jihoafrické republiky jako hlavní africké mocnosti. Podle něho se jako hlavní mocnost nechová; naopak „ostudně selhává při úsilí zachránit obyvatelstvo Súdánu a Zimbabwe“. Zakaria klade tento postřeh do širšího kontextu: nové mocnosti (např. Čína, Indie, Brazílie, Turecko, Jihoafrická republika) se nechovají zodpovědně, necítí zodpovědnost za světový vývoj. Viz Zakariův komentář, Newsweek.com, 25. 9. 2010, [ZDE](#). Zakariovy názory nejsou stanoviskem Parlamentního institutu.

⁵⁰ Viz Euobserver.com, 28. 9. 2010, [ZDE](#), Europolitics 4052, 29. 9. 2010.

⁵¹ Viz Euobserver.com, 16. 9. 2010, [ZDE](#).

Současný seznam strategických partnerů zahrnuje nejvýznamnější mocnosti 20. století (USA, Rusko, Japonsko), rychle se rozvíjející ekonomiky (Brazílie, Čína, Indie, Jihoafrická republika, Mexiko) a Kanadu.

Jednání v institucích EU

Dne 16. září 2010 se toto téma projednávalo na zasedání **Evropské rady**. Vysoká představitelka Catherine Ashtonová na něm nastínila představu o nových strategických partnerech EU. Měli by se jimi stát Egypt, Izrael, Indonésie, Pákistán, Ukrajina a Jižní Korea. Podle stálého předsedy Evropské rady Hermana van Rompuye se jedná o součást nového promyšlení zahraniční politiky EU poté, co se EU nepodařilo prosadit své postoje na Kodaňské konferenci, v oblasti proklamovaného globálního vůdcovství – boje proti změnám klimatu.⁵²

Analýza a doporučení pro EU

Komentář ke konceptu strategického partnerství nově zveřejnilo výzkumné centrum **European Policy Center (EPC)**.⁵³ EPC sdílí kritický pohled na vágnost strategických partnerství a vítá debatu v rámci Evropské rady. Zvyšování počtu strategických partnerství podle EPC k ničemu nepovede, protože dotčené země nebudou chápat svůj vztah s EU jako strategické partnerství. Je třeba odstranit nedostatek strategické vize a znovu položit otázku, co strategické partnerství znamená a jak chce EU dosahovat svých zahraničněpolitických cílů. Na konkrétnější rovině je poté nutná lepší koordinace zájmů jednotlivých členských států EU, zejména při přípravě summitů, aby se předešlo jejich vyprázdněnosti. V tomto smyslu EPC zmiňuje zejména summit s USA, který měl proběhnout v první polovině roku 2010, byl nicméně ze strany USA zrušen. Jako příklad hodný následování naopak EPC uvádí nedávný tlak EU na Srbsko ohledně Kosova a následné schválení rezoluce Valného shromáždění OSN ke Kosovu.⁵⁴ V tomto případě existovala jasná představa o tom, čeho chce EU dosáhnout, a následovala synergická aktivita členských států a vysoké představitelky za současného využití měkké síly (soft power) EU v podobě politiky rozšíření.

JIŽNÍ KOREA: DOHODA O VOLNÉM OBCHODU

Popis problematiky

Od dubna 2007 probíhala mezi Jižní Koreou a EU jednání o uzavření dohody o volném obchodu. Dne 15. října 2009 byla dohoda parafována, dosud však nebyla schválena Radou a ratifikována členskými státy EU.⁵⁵

⁵² Viz Euobserver.com, 16. 9. 2010, [ZDE](#).

⁵³ Analýza EPC k dispozici [ZDE](#). EPC je nezisková nevládní organizace s proevropským zaměřením. Největšími poskytovateli prostředků jsou belgická nadace King Baudouin Foundation a italská charitativní organizace The Compagnia di San Paolo, na financování EPC se podílí i EU.

⁵⁴ Pro bližší informace o nedávném vývoji ohledně Srbska a Kosova viz Přehled SZBP 1.-15. září 2010.

⁵⁵ Návrh rozhodnutí Rady, kterým se uzavírá Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a Korejskou republikou na straně druhé - [11044/10](#).

Možné dopady uzavření dohody na ekonomiku EU zanalyzovala Evropská komise. Ve své studii⁵⁶ uvádí, že vývozy států EU do Jižní Koreje by mohly stoupnout až o 80 %, zatímco dovozy do členských zemí EU mohou vzrůst zhruba o 40 %. Lze očekávat, že EU bude expandovat v oborech jako obchodní a pojišťovací služby, zatímco Jižní Korea zvýší vývozy textilního a automobilového průmyslu.⁵⁷

Jednání v institucích EU

Poslední kolo jednání o smlouvě o volném obchodu se dosud konalo dne 13. září 2010 v rámci zasedání Rady pro všeobecné záležitosti (GAC). Jednání ale bylo kvůli nevyjasněnému italskému postoji přesunuto na zasedání Evropské rady dne 16. září 2010. Itálie se obává dopadů uzavření dohody na svůj automobilový průmysl, konkrétně konkurence vozů Hyundai vozům Fiat, a zvažuje, zda prosadit pozdržení implementace dohody o půl roku.⁵⁸

Předpokládaný vývoj

Pokud bude dohoda o volném obchodu odsouhlasena na zasedání Evropské rady dne 16. září (a očekává se, že k tomu dojde), bude možné ji formálně přijmout již dne 6. října 2010, kdy se v Bruselu bude konat summit EU-Jižní Korea.

EVROPSKÁ SLUŽBA PRO VNĚJŠÍ ČINNOST: SOUČASNÝ STAV

Popis problematiky

Jednou z hlavních změn, kterou do SZBP vnáší Lisabonská smlouva, je ustavení nového orgánu, Evropské služby pro vnější činnost (EEAS). Po obtížných vyjednáváních mezi vysokou představitelkou Catherinou Ashtonovou a Evropským parlamentem (EP) poskytl EP dne 8. července 2010 svůj souhlas s podobou nového orgánu.⁵⁹ EEAS byla formálně ustavena rozhodnutím Rady 2010/427/EU⁶⁰ ze dne 26. července 2010.

Jednání v institucích EU

V současnosti se v EU projednává především obsazení postů v rámci EEAS. Největšími favority na obsazení tří nejvyšších míst (generální tajemník a jeho zástupci) jsou francouzský velvyslanec v USA Pierre Vimont, německá diplomatka Helga Schmidtová a polský ministr pro evropské záležitosti Mikolaj Dowgielewič.⁶¹

⁵⁶ Studie Evropské komise k dispozici [ZDE](#).

⁵⁷ Dopady na ekonomiku ČR budou podle studie Asociace pro mezinárodní otázky ([ZDE](#)) relativně nižší: vývozy by mohly stoupnout o zhruba 25 %, dovozy o 15 %.

⁵⁸ Viz Eubusiness.com, 13. 9. 2010, [ZDE](#), resp. EUobserver.com, 13. 9. 2010, [ZDE](#).

⁵⁹ Pro více informací o EEAS a jednáních s EP viz Přehled SZBP 1.-16. červenec 2010.

⁶⁰ Rozhodnutí Rady k dispozici [ZDE](#).

⁶¹ Viz EUobserver.com, 10. 9. 2010.

Předpokládaný vývoj

V průběhu října 2010 by mělo dojít k dohodě mezi EP a Catherinou Ashtonovou o rozpočtu EEAS a o pravidlech pro financování a zaměstnance. Nejpozději v průběhu listopadu by měli být jmenováni vysocí funkcionáři nového orgánu. EEAS by měla začít fungovat dne 1. prosince 2010, jeden rok po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.⁶² Do roku 2013 by EEAS měla být plně funkční, tj. dosáhnout plánovaných početních stavů pracovníků a jejich početní vyrovnanosti (jak s ohledem na vyrovnanost původu z členských zemí, tak na dosažení poměru stálých pracovníků EU a pracovníků členských zemí zhruba 60:40).

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

ROZHODNUTÍ RADY, kterým se mění společná akce 2008/124/SZBP o Misi Evropské unie v Kosovu na podporu právního státu (EULEX KOSOVO) – [13122/10](#)

Datum: 28. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument mění finanční referenční částku pro potřeby provádění mise tak, aby odpovídala rozhodnutí 2010/322/SZBP63, kterým se mění a prodlužuje společná akce 2008/124/SZBP o dobu dvou let do 14. června 2012.

Příprava osmého ASEM Summit (Brussels, 4-5 October 2010) - [14107/10](#)

Datum: 27. 9. 2010

Typ dokumentu: Zpráva Kabinetu stálého předsedy Evropské rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje návrh agendy summitu i návrh společného prohlášení summitu.

Rozšíření – přístupová jednání s Chorvatskem = Kapitola 34: Orgány - [13734/10](#)

Datum: 24. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument shrnuje stav vyjednávání v oblasti orgánů, tj. v oblasti ustanovení Smlouvy o Evropské unii (SEU), Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Smlouva o ESAE), která se týkají složení a fungování orgánů, institucí a dalších subjektů a příslušného sekundárního práva.

ROZHODNUTÍ RADY o omezujících opatřeních vůči vedení Podněsterské oblasti Moldavské republiky - [13623/10](#)

Datum: 21. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dne 25. února 2008 přijala Rada společný postoj 2008/160/SZBP o omezujících opatřeních vůči vedení Podněsterské oblasti Moldavské republiky⁶⁴. Rozhodnutím

⁶² Viz Europolitics 4039, 10. 9. 2010.

⁶³ Úř. věst. L 145, 11.6.2010, s. 13.

⁶⁴ Úř. věst. L 51, 26.2.2008, s. 23.

Rady 2010/105/SZBP⁶⁵ byla použitelnost těchto omezujících opatření prodloužena do 27. února 2011 a současně pozastavena do 30. září 2010. S cílem podpořit pokrok směrem k dosažení politického urovnání podněsterského konfliktu, řešení zbývajících problémů škol používajících latinu a znovuzavedení volného pohybu osob by však omezující opatření měla být pozastavena do 31. března 2011.

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se provádí dvoustranná ochranná doložka Dohody o volném obchodu mezi EU a Koreou - výsledek rozpravy v rámci plenárního zasedání Evropského parlamentu (Štrasburk 6. až 9. září 2010) - [13178/10](#)

Datum: 24. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh nařízení Evropské ho parlamentu

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje rekapitulaci rozpravy v plénu EP a návrh usnesení EP.

Návrh rozhodnutí Rady o poradní a pomocné misi Evropské unie pro reformu bezpečnostního sektoru v Konžské demokratické republice (EUSEC RD Congo) – [13073/10](#)

Datum: 8. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady

Obsah dokumentu: Jedná se o návrh na prodloužení mandátu mise EUSEC RD Congo na další dva roky, tj. do 30. září 2012.

Regionální zpráva – Region západního Balkánu – [13419/10](#)

Datum: 9. 9. 2010

Typ dokumentu: Zpráva Dublinské skupiny (Dublin Group)

Obsah dokumentu: Dublinská skupina je subjekt poskytující konzultační služby v oblasti politiky Zpráva rozebírá roli regionu v obchodu s drogami; vzhledem k jeho geografické poloze se jedná o spojovací uzel mezi východní a západní Evropou.

Jižní Korea – dohoda o volném obchodu – rozhodnutí o podpisu a prozatímním uplatňování - [13459/10](#)

Datum: 9. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí o podpisu a prozatímním uplatňování LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument mimo jiné obsahuje informace o stavu jednání v rámci EU po zasedání Výboru stálých zástupců ze dne 9. 9. 2010

Zpráva o rozpočtu SZBP – Stav k 31. 8. 2010 - [13412/10](#)

Datum: 8. 9. 2010

Typ dokumentu: Zpráva Sekretariátu Rady

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje stručný přehled vyhrazených částek pro jednotlivé aktivity v rámci SZBP a jejich absorpce.

Příprava 11. zasedání Rady pro spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Jihoafrickou republikou na straně druhé (Pretoria 15. září 2010) - [12925/10](#)

Datum: 3. 9. 2010

Typ dokumentu: Návrh pořadu jednání

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje anotovaný návrh pořadu jednání.

⁶⁵ Úř. věst. L 46, 23.2.2010 s. 3.